

ТИИЛЕЛГЕ

Өрт дег, кыпкан чаа дайын шөлдеринге
Өлүм бисче холун сунуп, сүрүп турда,
Дайынчының төнгөн шинээн сергедиптер,
Таварлашкан өлүм коргуп, чайлай дүжер
Чаңгыс бодал, күштүг күзел – Тиилелге
Сагыжывыс чамды болган тудуш чорду.
Кааң хүндүс, дангаар эртен, орай дүне
Амыдырал бисти кагбайн кады чорду.
Турувуткан ишчи холду дыңзыдыптар
Тулдур келген кадыг-берге чайлап дүжер
Чаңгыс бодал, күштүг күзел – Тиилелге
Сагыжывыс чамды болган тудуш чорду.
Хайлыг дайзын доңгая кээп, барып дүшкен,
Ханныг бижээ оскундурган, черде чыдыр.
Өрттү өттүр өөрүшкүже алгаш келген
Өлүм чок күш – Тиилелге – Партиявыс.
Караңгыда кадыр-бертке ара дүшпейн
Кааң хүнче бисти четкен тугувус ол!

1945

МААДЫР ЧҮРГҮЙ-ООЛ

Ада-чурту – Совет чурттуң боскундува
Айыылдыг хол сириңейнип чедип келген,

«Барның, чоктуң аразы» деп сөглөп болур
Бачым хүннер – дөртөн бирден дөртөн беш чыл,
Ынак мен деп ийи сөстүң күжүн шенээр
Ыдык, дошкун шылгалдаже чон-даа кирген;
Дээди совет өрегеде чүс-чүс нацтар
Демниг бир аай көдүрүлгөш, хайнып үнгөн.
Дары кагы секпилденген ашактар бар,
Таныш кысты ол хүн ошкаан оолдар бар,
Авазының, ачазының өрээлинден
Аңгы черде орнун салбаан кыстар-даа бар.
Хемчик чурттуг арат оглу Чүргүй-оол дээш,
Кезээде-ле Москва чурттуг Иванов дээш,
Ажылчыннар, тараачыннар, колхозчулар,
Академик, чогаалчы дээш кымнар чогул!
Кааң хүндүс ийи тала сегиржип аар,
Каржы-дошкун чанлык-диңми черден үнер,
Коргулчун, шой долулаштыр төп-ле келир,
Хоорлуп чаштаан хөрзүн, доозун дүвүленир.
Оттуг-көстүг, ханныг, ыштыг, бүргег шөлчө
Орус, казах, хөй сөөк шериг халдап кирер:
«Төрээн чурт дээш, бурунгаар!» деп, чангыс домак
Тоду чоннуң тиилеттирбес чүрээ турган.
Оттуг шөлгө Чүргүй-оолду балыглапкан.
Оңгарылгаш, көрүп кээрге, ханы хөлчөк:
Ханын төкпейн, когарал чок, берге көрбейн,

Карыш-даа чер дайзыннардан арыгланмас.
Арзылаң дег, тулчуп тургаш, тынын берген
Алдын баштыг орус оолдар аразында,
Хилиң ышкаш, кара баштыг Идам бир хүн
Хир чок арыг шериг хөөрге удуп калган.
Матросовтуң, Кошевойнуң, Зояның
Маадырлыг үлегери муң-муң өскен:
Казах, бурят, грузинде, узбекте,
Кайы чонда тараваан дээр – шуптузунда!
Ада-чурту-Совет чурттуң Маадыры деп
Алдын Сылдыс, Ленин орден чалап алган,
Бо хүн бистиң аравыста Чүргүй-оол бо,
Боду-биле тайбың ажил кылчып туру.
Чүргүй-оолду көрген арат бүгүдээнин
Чүрөөн орта кандыг сеткил хайнып кээрил?
Ленинчи маадырларның бирээзи деп
Идегелчи, хүндүткелди бодап келир!

1945

ТАНКЫЧЫГА ЧАГЫГ

Ада-чурттуң дайынынче
Аъттаныпкан танкычыга
Үргүлчү-ле утпайн чор деп,
Үдеп тура, чагып тур мен:
Улуг-Хемниң кежиг аксы
Чараш сайга үдеп келгеш,

Уруг эжиң, ошкап тура,
Чагаан сөзүн утпайын чор.
Эрге-чассыг чурттап өскөн
Эрес оглун үдээн ышкаш,
Мөңгүн суу дег Улуг-Хемниң
Мөндүңейнип чытканын кор.
Чүс-чүс чоннуң идегелин
Чүрээң орта кадагала,
Өөрүңнүң өжээн-кылыын
Өштүглерге барып көргүс.
Душтууннуң мээң берген чагыым:
Эрес-дидим тулуш, эжим!
Тутсуп берген кызыл чечээм,
Енисейниң шимээ чүве.
Эжиңниң мээң чагыым дээштин,
Енисейниң чечээ дээштиң,
Эрес-дидим тиилеп үнгөш,
Ээп чанып кээр сен, сарыым.
Черге чорааш аарый бердин,
Челбик, шыктан камнан, сарыым,
Барган-четкен черинден-не
Байыр чагааң чорудар сен.
Тиилелгеден чанып келген
Дидим, эрес эжим сени
Улуг-Хемниң паром аксы

Уткуп алыр черим болзун! 1945